

Rolnummer 6698
Arrest nr. 81/2018 van 28 juni 2018

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 81 van de wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie, ingesteld door de Orde van Vlaamse balies en Dominique Matthys.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet, R. Leysen en J. Moerman, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 28 juni 2017 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 29 juni 2017, is beroep tot vernietiging ingesteld van artikel 81 van de wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 december 2016) door de Orde van Vlaamse balies en Dominique Matthys, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. Maes, advocaat bij de balie te Brussel, en Mr. M. Deneff, advocaat bij de balie te Leuven.

Memories zijn ingediend door :

- de « *Ordre des barreaux francophones et germanophone* », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. Maes en Mr. M. Deneff;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J. Vanpraet en Mr. Y. Peeters, advocaten bij de balie te Brugge.

De verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Bij beschikking van 25 april 2018 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers R. Leysen en T. Giet te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 16 mei 2018 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 16 mei 2018 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

A.1. De verzoekende partijen leiden een eerste middel af uit de schending door artikel 81 van de wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (hierna : de wet van 25 december 2016) van de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. In het algemeen vormt de bestreden bepaling een financiële beperking van het recht op toegang tot de rechter van de in het gelijk gestelde partij. Specifiek wat de invordering van geldschulden betreft, maakt zij een onderscheid tussen de schuldeiser van een betwiste geldschuld, die beschikt over een ruimer recht op toegang tot de rechter, en de schuldeiser van een klaarblijkelijk onbetwiste geldschuld of van een geldschuld

waarvan niet geweten is of die zal worden betwist, die het financiële risico voor de kosten van het geding moet dragen en aldus beschikt over een beperkter recht op toegang tot de rechter.

A.2. De bestreden bepaling voert een nieuw financieel risico in voor de in het gelijk gestelde partij, dat een beperking vormt op het recht op toegang tot de rechter. Uit de rechtspraak van het Hof en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens blijkt dat financiële beperkingen van het recht op toegang tot de rechter toelaatbaar zijn voor zover ze geen afbreuk doen aan de essentie zelf van dat recht en evenredig zijn met het gewettigde doel dat ze nastreven. Enkel de rechtszekerheid en de goede rechtsbedeling kunnen een beperking van het recht op toegang tot de rechter verantwoorden. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever twee doelstellingen beoogt. Ten eerste wil de wetgever vermijden dat de nutteloze kosten die op foutieve wijze zijn gemaakt, op de veroordeelde schuldenaar worden afgewenteld. Ten tweede beoogt de wetgever op die manier het gebruik van de administratieve procedure tot invordering van onbetwiste geldschulden te bevorderen. Geen van beide doelstellingen kan echter als wettig worden beschouwd.

A.3.1. Voorts voeren de verzoekende partijen aan dat de bestreden bepaling om meerdere redenen onevenredig is in het licht van de vermelde doelstellingen. Daarbij is hun kritiek in hoofdzaak gericht op het specifieke geval waarin de bestreden bepaling zou gelden in het kader van de invordering van geldschulden. Ten eerste zou de onevenredigheid blijken uit het feit dat de bestreden bepaling steunt op een verkeerde vooronderstelling. De administratieve procedure tot invordering van onbetwiste geldschulden is immers, in tegenstelling tot wat het uitgangspunt van de wetgever lijkt te zijn, niet steeds goedkoper voor de schuldenaar dan een procedure voor de rechtbank van koophandel. De voornaamste kostenfactor bij de gerechtelijke procedure, naast de dagvaarding, is de rechtsplegingsvergoeding. Artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek biedt de rechter voldoende mogelijkheden om de rechtsplegingsvergoeding te beperken tot een minimumbedrag en de schuldenaar voldoende mogelijkheden om de betaling van een rechtsplegingsvergoeding te vermijden.

A.3.2. Voorts is de bestreden bepaling onevenredig, doordat het financiële risico van het geding volledig rust op de schuldeiser van een geldschuld. Bijgevolg heeft de schuldenaar er alle belang bij om geldschulden aanvankelijk niet te betwisten. Indien de schuldeiser de gerechtelijke procedure gebruikt, kan de schuldenaar stellen dat hij de geldschulden nooit heeft betwist en dat hij de kosten van het geding niet moet dragen.

A.3.3. Daarenboven voert de bestreden bepaling een vermoeden van fout in. De schuldeiser van onbetwiste geldschulden zou reeds in de dagvaarding moeten verantwoorden waarom hij de administratieve procedure tot invordering van onbetwiste geldschulden niet heeft gebruikt. De wetgever kan de schuldeiser van een eventueel betwiste geldschuld niet op dezelfde wijze behandelen als de schuldeiser van een geldschuld die uitdrukkelijk niet wordt betwist, door hem te verplichten eerst de administratieve procedure te gebruiken.

A.3.4. De bestreden bepaling is ook te ruim in het licht van het beoogde doel. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever beoogt dat de bestreden bepaling toepassing vindt op de gerechtelijke invordering van onbetwiste geldschulden, terwijl zij een veel ruimere toepassing kent die kan leiden tot perverse of minstens ongewenste gevolgen. De verzoekende partijen menen dat de leer van deloyaal procesgedrag veel efficiënter is als toetssteen, zoals bevestigd in het cassatiearrest van 12 oktober 2017.

A.3.5. Voorts voert de bestreden bepaling een nieuw financieel risico in voor de eiser van een geldschuld om hem te ontmoedigen in rechte op te treden. Een dergelijke beperking van de essentie van het recht op toegang tot de rechter is niet evenredig in het licht van het reeds bestaande grote financiële risico voor de rechtzoekende, die de uitkomst van een gerechtelijke procedure nooit volledig kan voorspellen.

A.3.6. Ten slotte is de bestreden bepaling onevenredig omdat de rechter de bevoegdheid krijgt om ambtshalve de kosten ten laste van de in het gelijk gestelde partij te leggen. In tegenstelling tot wat de wetgever beweert, is artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek, waarin wordt bepaald welke partij de kosten van het geding draagt, geen rechtsregel die de essentiële belangen van de Staat of van de gemeenschap betreft. Hij raakt louter de belangen van de partijen. Hieruit volgt ook dat de partijen onderling kunnen overeenkomen wie de kosten van het geding draagt zodat geen ambtshalve bevoegdheid moet worden toegekend aan de rechter.

A.4.1. Het tweede middel is afgeleid uit de schending door artikel 81 van de wet van 25 december 2016 van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de algemene beginselen van de rechtsstaat en van het evenwicht der machten, met het beschikkingsbeginsel, met de rechten van verdediging, met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, omdat aan de rechter de bevoegdheid wordt toegekend om ambtshalve de kosten ten laste van de in het gelijk gestelde partij te leggen. Uit het beschikkingsbeginsel, een

uiting van de algemene rechtsbeginselen van de rechtsstaat en van het evenwicht der machten, vloeit voort dat het verboden is voor de rechter om iets anders toe te kennen dan wat door de partijen wordt gevorderd. De bestreden bepaling voert een verschil in behandeling in tussen de eisers naargelang zij met betrekking tot de kosten van het geding al dan niet met een verweer worden geconfronteerd.

A.4.2. De bestreden bepaling beoogt dat de rechter ambtshalve zou ingrijpen wanneer de eiser een vermijdbare procedure instelt, omdat rechtspreken een kostbare zaak is. Dit is evenwel geen wettige doelstelling om het beschikkingsbeginsel en de rechten van de verdediging te beperken. Voorts is de bestreden bepaling niet pertinent. Ten slotte schendt de bestreden maatregel op onevenredige wijze de rechten van verdediging, in het bijzonder het recht op tegenspraak en de wapengelijkheid, aangezien de rechter in plaats van de afwezige verweerder verweermiddelen die niet de openbare orde raken, zou moeten opwerpen. Die ambtshalve bevoegdheid van de rechter zal tot een geschil in het geschil leiden, waarbij de in het gelijk gestelde partij hoger beroep zal indienen tegen de veroordeling in de rechtsplegingskosten.

A.5. De « Ordre des barreaux francophones et germanophone », tussenkomen partij, sluit zich aan bij de argumentatie die de Orde van Vlaamse balies en Dominique Matthys in hun verzoekschrift hebben aangevoerd en schaarft zich achter het verzoek tot vernietiging van artikel 81 van de wet van 25 december 2016.

A.6.1. De Ministerraad is van oordeel dat het eerste middel op een verkeerde lezing van de bestreden bepaling berust en aldus elke grondslag mist. Volgens de verzoekende partijen zullen ingevolge de bestreden bepaling schuldeisers van een klaarblijkelijk onbetwiste geldschuld of van een geldschuld waarvan niet geweten is of die betwist wordt, een beperktere toegang tot de rechter hebben dan schuldeisers van een betwiste geldschuld. Die grief vloeit evenwel niet voort uit de bestreden bepaling zelf, maar uit een lezing die geen steun vindt in de tekst of de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepaling en die zelfs haaks staat op de bedoeling van de wetgever.

A.6.2. Het loutere feit dat een schuldeiser van een onbetwiste geldschuld ervoor kiest om geen gebruik te maken van de administratieve procedure tot het invorderen van de schuld, is immers geen fout op zich en volstaat dus niet opdat de kosten van de gerechtelijke procedure te zijnen laste zullen worden gelegd. Integendeel, het was de uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever om die vrees weg te nemen. Een dergelijke interpretatie van het foutbegrip strookt ook met de rechtspraak van het Hof van Cassatie, die de wetgever beoogde over te nemen. Om zijn bedoeling duidelijk tot uiting te brengen, heeft de wetgever uitdrukkelijk bepaald dat de kosten van het geding foutief moeten zijn veroorzaakt opdat zij ten laste van de in het gelijk gestelde partij kunnen worden gelegd.

A.6.3. De Ministerraad merkt voorts op dat het uiteraard aan de hoven en rechtbanken toekomt om in het kader van een specifiek geschil *in concreto* te bepalen wanneer een in het gelijk gestelde partij op foutieve wijze de kosten van het geding heeft veroorzaakt. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen aanvoeren, voert de bestreden bepaling geenszins een vermoeden van fout in. De bestreden bepaling vereist dat de kosten foutief werden veroorzaakt, wat veronderstelt dat de bepaling maar kan worden toegepast als de fout bewezen is. Hierover oordeelt de rechter soeverein nadat hij de partijen hieromtrent gehoord heeft.

A.7.1. Met de bestreden bepaling streeft de wetgever zowel de rechtszekerheid als de goede rechtsbedeling na. Ten eerste beoogt de wetgever rechtszekerheid te brengen door de rechtspraak te bekrachtigen die de veroordeling tot betaling van de door de tegenpartij veroorzaakte nutteloze gerechtskosten uitsluit, ook al wint die het proces. Voorts heeft de wetgever duidelijk willen maken dat het loutere feit dat een schuldeiser van een onbetwiste geldschuld ervoor kiest om geen gebruik te maken van de administratieve procedure tot invorderen van de geldschuld, geen fout op zich is en dus niet volstaat opdat de kosten van de gerechtelijke procedure te zijnen laste zullen worden gelegd. Ten tweede beoogt de wetgever zowel voor de in het geding zijnde partijen als voor de gemeenschap de rechtsbedeling te verbeteren door de proceseconomie en de procesloyauteit beter te waarborgen. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen beweren, streeft de wetgever met de bestreden bepaling dus wettige doelstellingen na.

A.7.2. Het onderscheid dat de wetgever maakt, berust op een objectief en pertinent criterium, namelijk of de in het gelijk gestelde partij al dan niet op foutieve wijze de nutteloze kosten van het geding heeft veroorzaakt. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen beweren, is de bestreden bepaling niet te ruim voor de doelstellingen die zij nastreeft. De bestreden bepaling vormt een specifieke veruitwendiging van het algemeen verbod op een deloyale procesvoering.

A.7.3. Het feit dat de bestreden maatregel het mogelijk maakt dat de rechter de kosten zelfs ambtshalve ten laste kan leggen van de partij die de nutteloze gerechtskosten op foutieve wijze heeft veroorzaakt, doet geen afbreuk aan de evenredigheid van de bestreden maatregel. De mogelijkheid tot een ambtshalve optreden van de rechter inzake de kosten van het geding bestond overigens reeds in artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek. Die mogelijkheid zorgt voor een grotere wapengelijkheid tussen de partijen. Daarenboven is de bestreden bepaling van openbare orde, aangezien ze de wezenlijke belangen van de Staat raakt. Rechtspreken is een kostbare zaak, ook voor de gemeenschap, zodat de regel volgens welke de foutief veroorzaakte nutteloze kosten ten laste van de in het gelijk gestelde partij worden gelegd, niet alleen de particuliere belangen, maar ook het algemeen belang raakt. Het eerste middel is bijgevolg volgens de Ministerraad niet gegrond.

A.8.1. Ten aanzien van het tweede middel is de Ministerraad allereerst van oordeel dat het middel onontvankelijk is in zoverre het een schending aanvoert van het beschikkingsbeginsel. Het beschikkingsbeginsel houdt verband met het in beginsel accusatoir karakter van de burgerlijke procedure en betekent dat het in hoofdzaak de procespartijen zijn die de contouren van het civiele geding bepalen. Dit geldt evenwel onder voorbehoud van wat de openbare orde raakt. Het beschikkingsbeginsel kan niet worden beschouwd als een algemeen rechtsbeginsel met grondwettelijke waarde, zodat het Hof er niet aan kan toetsen. Het staat de wetgever vrij om via wetgevend optreden in correcties te voorzien op het beginsel van de partijautonomie.

A.8.2. Voorts meent de Ministerraad dat het tweede middel elke grondslag mist. Het onderscheid dat de verzoekende partijen aanvoeren, is immers onbestaande. De eiser wordt op dezelfde manier behandeld, ongeacht of hij met betrekking tot de kosten van het geding al dan niet met een verweer door een verweerder wordt geconfronteerd. De mogelijkheid die de bestreden bepaling aan de rechter geeft om ambtshalve de foutief veroorzaakte nutteloze kosten ten laste te leggen van de in het gelijk gestelde partij, ontslaat hem immers niet van de verplichting de partijen daarover te horen tijdens de terechtzitting. Aldus hebben beide categorieën van eisers de mogelijkheid om hun verdediging over de kosten van het geding te voeren.

A.8.3. Indien het Hof zou oordelen dat de maatregel een onderscheid zou maken tussen eisers al naargelang ze met een verweer over de kosten van het geding door de verweerder worden geconfronteerd, dient erop te worden gewezen dat de maatregel in elk geval een wettig doel nastreeft. De mogelijkheid voor de rechter om ambtshalve de foutief veroorzaakte nutteloze kosten ten laste te leggen van de in het gelijk gestelde partij is overigens ook pertinent wanneer de in het ongelijk gestelde partij verstek laat gaan. De wetgever vermocht te oordelen dat bij verstek van de schuldenaar de geldschuld voor de toepassing van de bestreden bepaling als onbetwist moet worden beschouwd, zodat ook in dat geval de rechter toepassing kan maken van de bestreden bepaling. Het tweede middel is aldus volgens de Ministerraad evenmin gegrond.

- B -

B.1.1. De verzoekende partijen vorderen de vernietiging van artikel 81 van de wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (hierna : de wet van 25 december 2016).

B.1.2. Vóór de wijziging ervan bij artikel 81 van de wet van 25 december 2016, bepaalde artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek :

« Tenzij bijzondere wetten anders bepalen, verwijst ieder eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij in de kosten, onverminderd de overeenkomst tussen partijen, die het eventueel bekrachtigt ».

B.1.3. Artikel 81 van de wet van 25 december 2016 vult artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek aan als volgt :

« Niettemin worden nutteloze kosten, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022, zelfs ambtshalve ten laste gelegd van de partij die ze foutief heeft veroorzaakt ».

B.2. Het eerste middel is afgeleid uit een schending door de bestreden bepaling van de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Ten eerste zou de bestreden bepaling in het algemeen het recht op toegang tot de rechter van de in het gelijk gestelde partij op een niet-verantwoorde wijze beperken. Ten tweede zou ze, specifiek wat de invordering van geldschulden betreft, een niet-verantwoord verschil in behandeling instellen tussen, enerzijds, schuldeisers van een betwiste geldschuld en, anderzijds, schuldeisers van een klaarblijkelijk onbetwiste geldschuld of van een geldschuld waarvan niet geweten is of die zal worden betwist, aangezien de laatstgenoemden het financiële risico voor de kosten van het geding zouden moeten dragen en aldus zouden beschikken over een beperkter recht op toegang tot de rechter.

Het tweede middel is afgeleid uit een schending door de bestreden bepaling van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de algemene beginselen van de rechtsstaat en van het evenwicht der machten, met het beschikkingsbeginsel, met de rechten van verdediging, met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, doordat aan de rechter de bevoegdheid wordt toegekend om ambtshalve de nutteloze kosten ten laste van de in het gelijk gestelde partij te leggen wanneer ze die foutief heeft veroorzaakt.

B.3.1. Uit de rechtspraak van het Hof van Cassatie volgt dat hoewel, in de regel, de partij die in het ongelijk is gesteld in de kosten moet worden verwezen, die kosten ten laste kunnen worden gelegd van de andere partij als zij ze door haar fout heeft veroorzaakt (Cass., 24 april 1978, *Arr. Cass.*, 1978, p. 965; Cass., 14 mei 2001, *Arr. Cass.*, 2001, nr. 280; Cass., 7 oktober 2013, *Arr. Cass.*, 2013, nr. 501). Opdat er sprake kan zijn van een fout, is vereist dat een normaal voorzichtige persoon, in dezelfde omstandigheden geplaatst, redelijkerwijze anders zou hebben gehandeld (Cass., 7 oktober 2013, voormeld).

Aldus wordt toepassing gemaakt van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, die bijzondere wettelijke bepalingen zijn in de zin van artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek (Cass., 24 april 1978, *Arr. Cass.*, 1978, p. 965; Cass., 12 oktober 2017, C.17.0120.N).

B.3.2. Uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepaling blijkt dat beoogd wordt die rechtspraak te bevestigen door artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen met een bepaling waarin wordt gesteld dat nutteloze kosten ten laste worden gelegd van de in het gelijk gestelde partij die ze foutief heeft veroorzaakt (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1986/001, pp. 5 en 53-54; *Parl. St.*, Kamer, 2016-2017, DOC 54-1986/005, pp. 7 en 20-21).

B.3.3. Met betrekking tot de bestreden bepaling verklaarde de minister van Justitie :

« De bedoeling was de rechtspraak van het Hof van Cassatie (arrest van 7 oktober 2013) over te nemen, die stelt dat de eiser tot betaling van de kosten kan worden veroordeeld indien hij die kosten op foutieve wijze heeft veroorzaakt. Er is dus een fout nodig » (*Parl. St.*, Kamer, 2016-2017, DOC 54-1986/005, p. 20).

Hij verklaarde ook dat

« de wet erop gericht is komaf te maken met de bij de hoven en rechtbanken heersende verwarring omtrent die rechtspraak van het Hof van Cassatie » (*ibid.*, p. 21).

B.3.4. Voorts preciseert de parlementaire voorbereiding met betrekking tot de vereiste dat de kosten foutief moeten zijn veroorzaakt :

« Het ligt voor de hand, zoals wordt uiteengezet in de memorie van toelichting, dat een winnende partij slechts in de kosten wordt verwezen indien zij die heeft veroorzaakt op foutieve wijze, met andere woorden indien zij een onrechtmatige daad begeeft, net zoals is vereist voor schadevergoeding wegens een ‘ tergende of roekeloze ’ proceshandeling. Zoals het Hof van Cassatie heeft gezegd in een arrest van 7 oktober 2013 is dan ook, voor het ten laste leggen van de kosten, ‘ vereist dat een normaal voorzichtige persoon, in dezelfde omstandigheden geplaatst, redelijkerwijze anders zou hebben gehandeld ’ » (*Parl. St.*, Kamer, 2016-2017, DOC 54-1986/003, p. 68).

B.4.1. Het recht op toegang tot de rechter, dat een onderdeel is van het recht op een eerlijk proces en dat met inachtneming van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet aan eenieder moet worden gewaarborgd, kan het voorwerp uitmaken van beperkingen, ook van financiële aard. Die beperkingen mogen echter geen afbreuk doen aan de essentie zelf van het recht op toegang tot een rechter. Voorts zijn beperkingen niet verenigbaar met het recht op toegang tot de rechter als zij geen wettig doel nastreven en als er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel (EHRM, 28 mei 1985, *Ashingdane* t. Verenigd Koninkrijk, § 57; 21 september 1994, *Fayed* t. Verenigd Koninkrijk, § 65; grote kamer, 14 december 2006, *Markovic e.a.* t. Italië, § 99).

B.4.2. Op zich doet een regeling die de kosten ten laste van een van de partijen legt geen afbreuk aan dat recht.

Hoewel de kosten in de regel ten laste worden gelegd van de in het ongelijk gestelde partij, staat het recht op toegang tot de rechter evenmin in de weg aan een regeling die de rechter in bijzondere omstandigheden toestaat de kosten geheel of ten dele ten laste te leggen van de partij die in het gelijk wordt gesteld.

Het recht op toegang tot de rechter dient evenwel op een niet-discriminerende wijze te worden gewaarborgd.

B.5.1. De regeling om nutteloze kosten ten laste te leggen van de partij die ze foutief heeft veroorzaakt, vloeit voort uit de verplichting tot loyauteit tussen procespartijen. De wetgever beoogt aldus de proceseconomie en de procesloyauteit te bevorderen en ook rechtsonzekerheid te vermijden, door de hierboven vermelde rechtspraak van het Hof van Cassatie te bevestigen. De bestreden bepaling streeft aldus wettige doelstellingen na en is pertinent ten aanzien van die doelstellingen.

B.5.2. Een dergelijke regeling vormt geen onevenredige beperking van het recht op toegang tot de rechter van de in het gelijkgestelde partij, aangezien haar enkel de nutteloze gerechtskosten die ze foutief heeft veroorzaakt, ten laste wordt gelegd. De wetgever vermocht redelijkerwijze te oordelen dat dergelijke kosten een loyale procesvoering te buiten gaan en niet ten laste dienen te worden gelegd van de in het ongelijk gestelde partij.

B.5.3. Het komt aan de rechter toe om na te gaan of er bij een procespartij sprake is van een fout die in causaal verband staat met nutteloos geachte proceskosten en om de bestreden bepaling toe te passen met eerbiediging van het recht op toegang tot de rechter en van het recht van verdediging. De beslissing die hierover wordt genomen, moet worden gemotiveerd.

Uit de bewoording van de bestreden bepaling vloeit voort dat de rechter de beslissing om foutief gemaakte kosten ten laste te leggen van de partij die ze heeft veroorzaakt ambtshalve kan nemen en dus zonder dat dit door de partijen is gevorderd.

Die bevoegdheid stelt hem evenwel niet vrij van de verplichting om de partijen in de gelegenheid te stellen zich over het al dan niet foutief karakter van de nutteloze kosten uit te spreken. Vooraleer de rechter ambtshalve de in het gelijk gestelde partij kosten ten laste kan leggen krachtens artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dient hij de partijen dan ook eerst te horen over deze kwestie. Er anders over oordelen, zou niet verenigbaar zijn met het recht van verdediging (zie in dezelfde zin : Cass., 29 april 2013, *Arr. Cass.*, 2013, nr. 265).

B.6.1. De kritiek van de verzoekende partijen heeft ook betrekking op de specifieke gevolgen die de bestreden bepaling zou hebben voor de procedure voor de invordering van onbetwiste geldschulden, zoals geregeld bij de artikelen 1394/20 tot 1394/27 van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij de artikelen 32 tot 40 van de wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie.

B.6.2. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever heeft geoordeeld dat de invoering van de procedure voor de invordering van onbetwiste geldschulden bij de voormelde wet van 19 oktober 2015, de bestreden bepaling aan belang doet winnen (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1986/001, pp. 54-56).

Tegelijk werd echter ook benadrukt « dat het niet de bedoeling is schuldeisers van onbetwiste geldschulden te verplichten een procedure van invordering van onbetwiste geldschulden in te stellen vooraleer zij zich tot de rechter mogen wenden » (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1986/001, p. 55).

B.6.3. Het loutere feit dat een onbetwiste geldschuld ressorteert onder het toepassingsgebied van de procedure bedoeld in artikel 1394/20 van het Gerechtelijk Wetboek sluit bijgevolg niet uit dat zij langs gerechtelijke weg kan worden ingevorderd nu dat artikel enkel bepaalt dat een dergelijke schuld namens en voor rekening van de schuldeiser op verzoek van diens advocaat door een gerechtsdeurwaarder kan worden ingevorderd. Die wijze van invordering is derhalve niet verplicht.

B.6.4. Bij zijn arrest van 12 oktober 2017 (C.17.0120.N) heeft het Hof van Cassatie geoordeeld :

« 3. Artikel 1017, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek, in zijn versie voor de wijziging door de wet van 25 december 2016, bepaalt dat, tenzij bijzondere wetten anders bepalen, ieder eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij verwijst in de kosten, onverminderd de overeenkomst tussen partijen die het eventueel bekrachtigt.

De artikelen 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek zijn bijzondere wettelijke bepalingen in de zin van artikel 1017, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek. Krachtens deze bepalingen kunnen de kosten ten laste van de niet in het ongelijk gestelde partij worden gelegd indien deze door haar fout zijn veroorzaakt.

[...]

4. Uit de parlementaire voorbereiding en uit de tekst van artikel 1394/20 Gerechtelijk Wetboek blijkt dat de procedure van invordering van onbetwiste geldschulden facultatief is en dat een schuldeiser de mogelijkheid behoudt om de geldschulden in te vorderen via een gewone gerechtelijke procedure.

Bovendien kunnen interesten en schadebedingen via deze procedure maximaal ten belope van 10 pct. van de hoofdsom worden ingevorderd en verloopt minstens een maand en acht dagen vooraleer een uitvoerbaar verklaard proces-verbaal van niet-betwisting kan worden afgeleverd.

Uit het vorenstaande volgt dat de keuze voor een gewone gerechtelijke procedure in plaats van voor de procedure van invordering van onbetwiste geldschulden, op zich geen fout uitmaakt, noch blijkt geeft van procesmisbruik ».

B.6.5. Aldus is het Hof van Cassatie van oordeel dat het loutere feit dat een schuldeiser van een onbetwiste geldschuld ervoor kiest om geen gebruik te maken van de administratieve procedure tot het invorderen van de schuld, op zich geen fout uitmaakt en dus niet volstaat opdat de kosten van de gerechtelijke procedure te zijnen laste zullen worden gelegd. Teneinde de bestreden bepaling in een dergelijk geval te kunnen toepassen, dient vast te staan dat een

normaal voorzichtig persoon in dezelfde omstandigheden anders zou hebben gehandeld, wat door de rechter geval per geval moet worden onderzocht en gemotiveerd.

B.6.6. De verzoekende partijen verwijzen ten slotte naar de toepassing van de bestreden bepaling in de specifieke situatie waarin de schuldeiser van een geldschuld opteert voor de invordering ervan via de gemeenrechtelijke procedure en niet via de administratieve procedure vervat in de artikelen 1394/20 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek, en waarbij de schuldenaar verstek laat gaan.

Ook in een dergelijk geval kan de schuldeiser die in het gelijk wordt gesteld op grond van de bestreden bepaling slechts worden veroordeeld tot de betaling van nutteloos veroorzaakte proceskosten indien hij foutief heeft gehandeld, wat steeds door de rechter in het concrete geval moet worden onderzocht en gemotiveerd, onder de controle van het Hof van Cassatie.

B.7. Rekening houdend met hetgeen is vermeld in B.6.4 en B.6.5 en onder voorbehoud van de interpretatie vermeld in B.5.3, schendt de bestreden bepaling de in B.2 vermelde grondwets- en verdragsbepalingen niet.

B.8. Bijgevolg zijn de middelen niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep, rekening houdend met hetgeen is vermeld in B.6.4 en B.6.5 en onder voorbehoud van de interpretatie vermeld in B.5.3.

Aldus gewezen in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 28 juni 2018.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschant

A. Alen